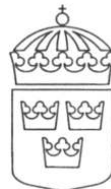

Riksdagens protokoll

1993/94:48

Måndagen den 10 januari

Kl. 10.00 – 11.29

Protokoll
1993/94:48

Välkomstord

Anf. 1 TALMANNEN:

Ärade riksdagsledamöter! Jag hälsar er, kammarens sekreterare och riksdagens personal varmt välkomna till det fortsatta riksdagsarbetet under detta riksmöte.

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Lennart Brunander* (c) och *Bengt Dalström* (nyd) den 18 december 1993 återtagit sina platser i riksdagen, varigenom uppdraget som ersättare upphört för Elisabeth Andersson och Vivianne Franzén.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 13, 14, 15, 16 och 17 december 1993.

3 § Överlämnande av kommittéberättelsen

Anf. 2 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! På regeringens vägnar får jag härmed till riksdagen överlämna kommittéberättelsen för 1994.

Statsrådet Laurén överlämnade regeringens skrivelse 1993/94:103 med redogörelse för verksamheten inom de kommittéer som hade tillsatts efter beslut av regeringen.

Kommittéberättelsen bordlades.

4 § Överlämnande av budgetpropositionen

Anf. 3 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag ber att till riksdagen få överlämna regeringens förslag till statsbudget för budgetåret 1994/95.

Finansministern överlämnade regeringens proposition 1993/94:100 med förslag till statsbudget för budgetåret 1994/95.

Anf. 4 TALMANNEN:

Det omfattande och viktiga budgetarbetet inleds nu i riksdagen genom det budgetförslag som regeringen just har lämnat. Finansministern kommer nu att lämna kammarens ledamöter information om budgeten, och därefter får oppositionens företrädare komma till tals.

Anf. 5 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Ärade ledamöter! Jag vill börja med att citera regeringsförklaringen från hösten 1991. Där står det bl.a.: "Tillväxt är nödvändig för att upprätthålla sysselsättning och välfärd."

Den ekonomiska politiken är ju det viktigaste medlet för att nå detta mål. Den ekonomiska politik som under några år har presenterats och som fullföljs i årets finansplan och budgetproposition är en samlad strategi för att skapa en stabil grund för en ökad sysselsättning och en tillförlitlig välfärd.

Är då detta möjligt? frågar sig säkert många. Problemen har ju visat sig större än någon trodde. Ja, finansplanen visar att det är möjligt. Men det kräver många ansträngningar och en del uppoffringar, och det kräver att vi alla inför varje beslut frågar oss om detta beslut är bra eller dåligt från just tillväxtsynpunkt.

Vid ingången till 1990-talet befann sig ekonomin praktiskt taget i fritt fall. Det har vi nu rättat till. I år och nästa år kommer enligt bedömningarna i finansplanen den svenska ekonomin att växa och utvecklas snabbare än genomsnittet i OECD-länderna. Men det räcker inte, menar jag. Det finns ändå alldeles för många människor utan jobb, många som med viss rätt är oroliga för statsskuldens tillväxt och för att de offentliga systemen inte skall ge den trygghet man vill ha. Det kommer att krävas flera år för att undanröja den oron, men det är fullt möjligt.

Två mål kommer att vara centrala under resten av 1990-talet: för det första nya, riktiga jobb i näringslivet och en halvering av arbetslösheten, och för det andra tillförlitliga trygghetssystem som – det skall medborgarna kunna lita på – fungerar väl även på längre sikt. Medborgarna skall själva få fatta viktiga beslut om vård, omsorg och utbildning.

För att de målen skall nås krävs en ekonomisk utveckling som är både hög och stabil över tiden – med bevarat låga prisökningar. Det kommer att ställa stora krav på oss alla. Nytänkande, omställning och flexibilitet kommer att krävas i det svenska samhället. Ekonomisk utveckling innebär just förändring. Den som säger nej till nödvändiga förändringar säger i praktiken ja till fortsatt hög arbetslöshet och ja till urholkning av grunden för våra trygghets-

system. Den som envist slår vakt om den nuvarande tingens ordning bidrar därmed till försämringar för hela folkhushållet.

Politiken måste enligt finansplanen helt enkelt kraftfullt inriktas på att Sverige under andra halvan av 1990-talet får flera år av historiskt hög tillväxt inom miljömässigt acceptabla ramar. Klarar vi det – och det är möjligt – kan vi bemästra såväl hotet om galopperande statsskuld som hotet om permanent hög arbetslöshet. I år och 1995 bedömer jag att tillväxten blir mellan 2 och 3 %, och för att de här målen skall nås under resten av 1990-talet krävs det därefter några år med ungefär 4 % tillväxt.

Mycket har redan gjorts för att lägga grunden för en period med så snabb ekonomisk utveckling. Alla de strukturella reformer som har genomförts under senare år bäddar för en mycket stark tillväxt – frukterna mognar successivt. Positiva för tillväxten och investeringsviljan är EES-avtalet, GATT-avtalet, de sänkta företagsskatterna, särskilt för de mindre företagen, den slopade dubbelbeskattningen, som gör att företagen kan dra till sig riskkapital, hela skattereformen, förändringarna inom sjukförsäkringssystemen, förändringarna i arbetsrätten, de omfattande investeringarna i infrastruktur, den nya konkurrenspolitiken, förnyelsen av den offentliga sektorn, de mycket stora och helt nödvändiga satsningarna på forskning och utbildning. Svensk ekonomi kommer därför efter de här förändringarna att fungera mycket bättre under resten av 1990-talet än den gjorde under 1970- och 1980-talen, när Sverige halkade efter – nu har vi rättat till många misstag.

Självfallet är en förutsättning för att den här utvecklingskraften skall kunna tas till vara och för att den skall kunna skapa de nya jobben och de stabila trygghetssystemen att dessa strukturförändringar får finnas kvar, att de inte rivs upp, att konkurrenskraften inte urholkas, att det inte återinförs skadliga skatter eller att företagarnas villkor inte försämras på något annat sätt.

För att vi skall kunna pressa upp tillväxttakten till de här nivåerna – ungefär 4 % – krävs det mycket av dynamik och flexibilitet. Det var de nivåer vi hade i Sverige i början av 1950-talet och rätt många år i början av 1960-talet och som nu upplevs i vissa länder i Sydostasien liksom i enskilda delar av mogna industriländer.

Det handlar om kompetensutveckling och återkommande utbildning, om rörlighet på arbetsmarknaden, om att det måste löna sig att utbilda sig, vilket innebär krav på anpassning av såväl ingångs- som ungdomslöner. Det handlar vidare om att få till stånd stora investeringar i näringslivet. För att Sverige skall bli ett attraktivt investeringsland krävs det vinstnivåer som under ganska lång tid är minst lika höga, kanske t.o.m. högre än jämförbara europeiska länders.

Det är nu också dags att på allvar gå över i kunskaps- och kommunikationssamhället. Nya informationsnät ger möjlighet till både industriell tillväxt och offentlig effektivisering. Vidare måste innovationer och innovationsverksamhet ges bättre villkor, så att nya, högteknologiska och kunskapsintensiva företag kan komma till och växa. Många uppfinningar görs ju i Sverige, men alltför få av dessa utvecklas och blir till produktion i vårt land. Alla de här sakerna är fenomen som motsvaras av förslag i budgetpropositionen.

Prot. 1993/94:48
10 januari 1994

*Överlämnande
av budgetpropo-
sitionen*

Vi vet att de flesta nya jobb tillkommer i små företag. Att det skapas nya småföretag i hela landet är mycket centralt för tillväxten, de nya jobben och för att det över huvud taget skall bli en förnyelse. Men minst lika viktigt är att de företag som finns kan utvecklas och växa. Det måste också genomsyra den ekonomiska politiken

Det viktigaste steget för att Sverige skall klara av kraven på att attrahera investeringar och kraven som internationaliseringen i övrigt ställer är ett medlemskap i den europeiska unionen. Utanförskap skulle innebära att Sverige redan i utgångsläget skulle halka efter och framstå som ett oförmåligt alternativ i tävlan om den internationellt lätttrörliga produktionens lokalisering. Vi vill ju ha investeringarna och jobben här. Då måste Sverige också vara så attraktivt att företagen finner det lönsamt att förlägga sin tillverkning här. Ett medlemskap i den europeiska unionen är ett nödvändigt villkor för detta.

Fru talman! Förutom det jag har nämnt krävs självklart också att hotet om en galopperande statsskuld elimineras, försvinner. Det sker genom att saneringsprogrammet för de offentliga finanserna fullföljs och genom fortsatt låg inflation. Saneringen av de offentliga finanserna måste genomföras successivt och planerligt – enligt det schema, kan man säga, som riksdagen lade fast våren 1993 – samtidigt som alla utgiftsökningar och skattesänkningar vid sidan om måste finansieras fullt ut.

Den budgetproposition som läggs på riksdagens bord i dag innehåller med andra ord inte någon vanlig valbudget med bekväma och populära besked till väljarna. Det är en budget och en ekonomisk politik som fullföljer regeringsförklaringens mål om att återupprätta Sverige som en tillväxt- och företagarnation. Hela politiken inriktas på att det skall skapas nya jobb och på att det skall bli stabila trygghetssystem.

Som kammarens ledamöter säkert minns innehåller saneringsprogrammet för de offentliga finanserna dels budgetförstärkningar om ungefär 46 miljarder kronor, dels begränsningar av den offentliga konsumtionen, så att utgifterna hålls reellt oförändrade. Under femårsperioden 1994–1998 kan dessa två delar något oegentligt summeras till 81 miljarder kronor. Med dagens budgetförslag kan man säga att vi betar av första årets beting i denna femårsplan. Tillsammans med de beslut som fattades under höstriksdagen är den bestående effekten av dagens budgetförslag en nettoförstärkning med ungefär 14 miljarder kronor. I praktiken har vi därutöver sparat några miljarder till för att betala för en del andra angelägna utgiftsökningar, t.ex. när det gäller biståndet, vårdnadsbidraget och regionalpolitiken. Samtidigt har anpassningen inom den offentliga sektorn gått något snabbare än vad som förutsågs när saneringsplanen lades fast våren 1993, dvs. kostnaderna för den offentliga konsumtionen minskar något snabbare. Sammantaget innebär detta att det beting för saneringsprogrammets första år som riksdagen så att säga ålade sig själv och som regeringen åtog sig att genomföra mer än väl uppfylls.

Fru talman! Mindre ansvarskännande politiker skulle förmodligen kunna ta detta till intäkt för att vi nu kan slappna av litet grand och ägna oss åt trevligare saker än att hitta budgetförstärkningar. Det vore att försitta ännu

en chans. Hela 80-talets ekonomiska politik bestod av en lång räckta förtuina chanser. Vi skall inte göra om det.

Faktum är att det, om det skulle vara så väl att den ekonomiska återhämtningen och förbättringen när det gäller de offentliga finanserna skulle gå ännu snabbare än vi nu bedömer, snarast talar för att det skall vara en något snabbare takt i budgetsaneringen. Då har vi en chans att ytterligare förlänga perioden med god tillväxt och minska risken för framtida överhettning och flaskhalsar.

Skall man minska ansträngningarna för att krympa de skulder vi överlämnar till barn och barnbarn om det skulle gå sämre i ekonomin? Nej, det vore mycket oklokt. Det skulle i själva verket förvärra problemen, därför att då skulle automatiskt en större andel av skatteinkomsterna gå till räntebetalningar på skulden.

Min slutsats är därför att saneringsprogrammet måste ses som ett minimiprogram. Målet ligger fast: den offentliga skulden måste stabiliseras. Om förutsättningarna förändras i någon riktning måste vi anpassa omfång och takt för att nå det målet snarast, dvs. skynda på saneringen något.

Fru talman! Årets finansplan visar också mycket tydligt att den förda politiken ger positiva resultat.

Det första som är av övergripande intresse är naturligtvis sysselsättningen och jobben. Arbetslösheten är förvisso fortfarande eländigt hög, men för första gången sedan 1990 finns det ändå tecken på att man inte bara har nått botten utan också passerat det stadiet. Sysselsättningen ökar, uttryckt i antal arbetade timmar. Detta kommer, enligt de bedömningar som finns, under loppet av 1994 att märkas också i antalet sysselsatta personer. Parallellt med detta börjar också arbetslösheten att minska, visserligen mycket långsamt men ändå.

Det är en lång väg kvar för att nå det mål som jag inledningsvis nämnde, dvs. att få tillräckligt många nya riktiga jobb så att arbetslösheten halveras, men vi har påbörjat återhämtningen.

Den andra goda nyheten är att budgetunderskott och lånebehov minskar i budgetförslaget för budgetåret 1994/95. Budgetunderskottet minskar med ungefär 45 miljarder kronor till 172 miljarder, och lånebehovet – som ju inkluderar poster som staten har skyldigheter för men som inte registreras på statsbudgeten – minskar med ungefär 50 miljarder kronor från 270 till 220 miljarder kronor.

Det är förvisso mycket bra att båda dessa stora obalanser, på arbetsmarknaden och i de offentliga finanserna, börjar reduceras, men som alla inser är vägen för att nå de mål som jag nämnde fortfarande ganska lång. Det är bra att veta att det ändå går åt rätt håll.

Den tredje goda nyheten gäller tillväxten. Efter tre år av nedgång är återhämtningen här. I år väntas BNP öka med 2,4 %, nästa år med nästan 3 %. Exporten, industriproduktionen och investeringarna i näringslivet ökar mycket snabbt. Hushållen får ökade disponibla inkomster. Inflationen kommer att förbli låg.

I regeringsförklaringen hösten 1991, när regeringen tillträdde, sade vi: Den ekonomiska stagnationen skall brytas. Utvecklingskraften skall ökas,

Prot. 1993/94:48
10 januari 1994

*Överlämnande
av budgetpropositionen*

och Sverige skall återupprättas som industri- och företagarnation. Vi skall nå en tillväxt i nivå med jämförbara europeiska länder.

Det är ganska tillfredsställande att kunna konstatera att dessa mål är på väg att nås. Sveriges tillväxt under 1994 och 1995 blir t.o.m. något bättre än genomsnittet för andra länder. Den förda politiken har bäddat för en epok av företagande och utveckling.

(Applåder)

Anf. 6 GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Regeringen Bildt har givit upp. Med den budgetproposition som regeringen i dag lägger fram ges ett klart och entydigt besked till det svenska folket: Arbetslösheten blir i år och nästa år kvar på den rekordhöga nivån. Den kommer t.o.m. att öka.

Exporten och industriproduktionen ökar visserligen, men över 600 000 svenskar kommer att vara utestängda från den riktiga arbetsmarknaden. Efterkrigstidens största politiska misslyckande – att massarbetslösheten har fått fäste i vårt land – står skrivet i årets finansplan.

Regeringen påstår visserligen att den instämmer i vårt krav att arbetslösheten skall halveras fram till år 2000. Påståendet saknar all trovärdighet.

Regeringen har redan släppt taget om 1994 med drygt 14 % arbetslöshet och 1995 med fortsatt 14 % arbetslöshet. Med denna regerings politik skulle vi alltså efter två års konjunkturuppgång ha samma katastrofala utgångsläge som i dag. Under de fyra år som återstår av århundrandet skulle det behövas 471 000 nya jobb, dvs. mer än 100 000 nya jobb under vart och ett av dessa år för att halvera arbetslösheten.

Den regering som inte förmår samla sig till ett enda förslag för att lindra arbetslösheten under de kommande två årens uppåtående konjunktur vill få oss att tro att den därefter, möjligen på väg mot en ny lågkonjunktur, skulle kunna genomföra ett program med mer än 400 000 nya jobb. Regeringen sveper in sig i önskedrömmar. Möjligen kan den övertyga sig själv – men ingen annan.

Högerregeringar av det slag vi nu har i Sverige har en försvarslinje mot arbetslösheten: egoismen. De säger till människorna: "Var inte oroliga. Ni som har arbete drabbas inte av arbetslösheten."

Men det är en falsk trygghet som man försöker invagga människorna i. Budgetunderskottet och den växande statsskulden är till stor del en direkt följd av arbetslösheten. Nedlagda daghem, sämre sjukvård och större skolklasser följer i kölvattnet på arbetslösheten. Så drabbas, förr eller senare, alla människor av arbetslöshetens följder. Den kommer att slå mot barnen, de äldre, de som är sjuka och handikappade och mot oss alla när vi behöver stöd, långt efter det att regeringen Bildt har avgått.

Regeringens politik har fördjupat och förvärrat krisen.

Redan några månader efter regeringsskiftet 1991 varnade vi för att regeringens politik skulle slå mot den inhemska efterfrågan. I samband med propositionen som regeringen avlämnade i januari 1992 skrev vi följande i vår motion:

"I nuvarande svaga konjunkturläge, med dålig tillväxt och stigande arbetslöshet, finns det heller inga stabiliseringspolitiska skäl att ytterligare strama

åt ekonomin. Regeringens förslag att genomföra en ytterligare åtstramning leder bara till ännu lägre produktion de närmaste åren och ännu högre arbetslöshet.”

Dess värre fick vi rätt. Regeringen stramade åt ekonomin. Tillväxten föll. Arbetslösheten ökade. Budgetunderskottet växte till dagens katastrofala nivå.

Men regeringen lyssnade inte. Bildt och Wibble visste bäst. De såg inte, eller ville inte se. Trots att ni om och om igen tvingats revidera era prognoser på ett sätt som kommit lågmälda analytiker att tala om århundradets prognosmissar, ville ni inte se vad era egna siffror berättade! Så sent som i höstas drev regeringen igenom i denna riksdag ytterligare åtstramningsåtgärder: högre skatt på arbete, indragningar från bostadssektorn och högre punktskatter.

Ansvar för arbetslösheten faller därför tungt på regeringen. Tiotusentals människor kunde i dag ha förskonats från oro och lidande om regeringen varit mindre dogmatisk och i stället mera lyhörd för andra uppfattningar om verkligheten.

Det står i regeringsförklaringen 1991 att regeringen skulle ”återupprätta Sverige som en tillväxt- och företagarnation med en stark och växande ekonomi”.

I dag har vi facit. Under tre år i rad har tillväxten i Sverige fallit. Det har aldrig tidigare hänt under 1900-talet. Det samlade värdet av produktionen av varor och tjänster har sjunkit med 75 miljarder kronor. Under mandatperioden har 45 000 svenska företag gått i konkurs.

Sverige har halkat efter under Wibbles och Bildts ledning. Vi har blivit fattigare, som nation och som individer.

De totala investeringarnas nedgång under denna mandatperiod är den kraftigaste under hela den svenska industrialismens historia. Investeringarnas andel av den totala ekonomin är i dag 13,6 %. Det är som i början av 1930-talet.

Var och en förstår vad detta betyder. När efterfrågan ökar har produktionskapaciteten ramlat ihop. Då kan man inte producera nya varor för att mätta den ökande efterfrågan. I stället blir det inflation, åtstramning och fortsatt massarbetslöshet. Denna regerings investeringspolitik leder rakt in i stagnationens samhälle.

Vi är på väg att sluta bygga i vårt land. Förra året föll bostadsinvesteringarna med 23 %. I år halveras det som återstår. Ombyggnadsverksamheten minskar med nära 40 % – ett efterfrågebortfall på omkring 13 miljarder i den totala ekonomin.

Ryckigheten har varit förödande. Försämrat bostadsstöd och ändrade avdragsregler har slagit stenhårt mot bostadsmarknaden. Ständiga ingrepp i spelreglerna har gjort ont värre.

Nu håller en hel bransch på att slås ut. Och det smittar av sig på andra delar av näringslivet. Underleverantörer, transportföretag, konsulter, arkitekter och trähusfabrikanter slås ut. I en andra fas drabbas möbelindustrin, detaljhandeln och annan konsumtionsinriktad verksamhet.

Byggandet som motor i samhällsekonomin har i det närmaste stannat.

Ute i kommunerna vet man vid det här laget att talet om systemskifte inte

*Överlämnande
av budgetpropositionen*

är tomma ord utan blodigt allvar. Under mandatperioden kommer, enligt regeringens egna siffror, sysselsättningen i kommuner och landsting att minska med över 100 000 personer.

100 000 anställda skall försvinna i kommuner och landsting. Men det räcker inte. Regeringen nöjer sig inte med detta. Ytterligare 60 000 jobb skall försvinna de närmaste åren. Det gäller lärare, dagispersonal och anställda i vården. Så ser systemskiftet ut i Moderaternas Sverige.

De flesta av dessa välutbildade människor kastas ut i arbetslöshet. Det blir – förutom mänskligt lidande – bara en rundgång av pengar mellan kommunerna och staten.

De långtidsarbetslösa närmar sig utförsäkring och går över till socialbidrag. Enligt Konjunkturinstitutet kommer socialbidragen att öka 168 % mellan 1991 och 1995. Regeringen lägger nu ytterligare sten på bördan: 35 miljarder skall dras in från kommunerna under perioden 1994–1998. På så sätt säger statsministern att man skall få utrymme att fortsätta att sänka skatterna. Det är systemskiftet i moderat tappning.

Det är inte förnyelse. Det är fördärv av välfärden. Det är inte utveckling av den gemensamma sektorn som regeringen ägnar sig åt. Det är en avveckling.

Så blev regeringen Bildts tid en orättvisans epok. Alla löntagare och alla pensionärer har fått höjd skatt. Alla som äger aktier och har stora förmögenheter har fått sänkta skatter. Genom dessa åtgärder har den stora skattereformen vanställts till oigenkännlighet innan den har fått verka i samhällsekonomin.

Regeringen berömmar sig av att skattekvoten – de offentliga inkomsternas andel av bruttonationalprodukten – sjunkit till strax under hälften. Men de offentliga utgifternas andel av BNP är nu 73 % – tre fjärdedelar. Vem skall betala mellanskillnaden?

I finansplanen sägs ingenting om hur denna mellanskillnad skall täckas. Regeringen har inte ens orkat lägga fram förslag till några nya besparingar. Den stora saneringsplanen har tagit paus innan den ens kommit i gång.

Däri ligger det allvarliga. Regeringen har gett upp inför arbetslösheten. Därmed kvarstår under överskådlig tid de gigantiska kostnaderna för arbetslösheten. Därför har regeringen i dag behövt presentera nya konkreta besparingar för att ta ned budgetunderskottet. Det har man inte orkat. Förfallet är ett faktum.

Budgetpropositionen är ett tomhetens och uppgivenhetens dokument. Sverige behöver en ny regering.
(Applåder)

Anf. 7 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Jag förstår att det var mig Göran Persson avsåg när han efterlyste en ny regering.

Det är roligt att höra att finansministern är nöjd med årets finansplan. Det är också roligt att konstatera att Göran Persson inte är det. Det hade varit värre om det hade varit tvärtom. Medan jag tänkte på vad jag själv skulle säga försökte jag lyssna på vad Göran Persson sade. Jag kunde inte höra att

han hade några förslag, men de kanske kommer fram senare, om några år eller så.

Om man ser till situationen ute i verkligheten, som jag en gång kom ifrån, och tänker sig att ett företag som hade 360 miljoner kronor per år i sålda varor förlorade 172 miljoner och sedan lånade 200 miljoner om året – hur länge skulle det företaget finnas? Högst ett år, kan jag garantera. Skulle det finnas någon bank som lånade ut pengar? Nej. Om man multiplicerar dessa siffror med 1 000 är detta dess värre bilden av Aktiebolaget Sverige. Så pass illa ser det ut.

Att det finns många ljuspunkter har vi fått lära oss av regeringen. Det finns ljus i slutet på tunneln, och snart är tillväxten 4 %, mitt i en lågkonjunktur för säkerhets skull. Tro oss, säger de, det grejar sig! Samtidigt skall de få ned arbetslösheten till hälften. Jag vet inte hur de skall göra det, men jag förstod att Göran Persson gör det genom att kräva att den skall gå ned till hälften! Det är en intressant uppfinning.

Så låter alltså budskapet. Anne Wibble säger samtidigt att detta inte är någon valårsbudget, utan en mycket seriös sak. Jag tycker att det vore bättre att säga att det är en valårsbudget. I annat fall verkar det som om regeringen har tappat en del av sitt omdöme.

Den bistra verkligheten är att vi befinner oss i ett mycket besvärligt läge. 14 % av arbetskraften står utanför marknaden. Därutöver har vi 400 000 för-tidspensionerade. Som vi har hört, lånar vi 220 miljarder. Vi börjar vänja oss vid sådana belopp – 220 miljarder låter som ingenting, men 220 000 miljoner! Det är otroliga belopp.

Hela tiden talas om ett ljus i tunneln. Möjligen kan Olof Johansson upplysa om vart den tunneln leder. Som Gubbstrutten sade i DN: 1994 är inget oskrivet blad, utan en revers.

Jag noterade i en tidning, som jag inte vill nämna namnet på, Expressen tror jag att den heter, att Anne Wibble och jag skulle vara det nya sparparet i Sverige. Regeringen sades ha gjort några djärva närmanden: Man har nämligen sänkt kostnaderna för hemspråksundervisningen med 10 %, man har sänkt presstödet med 17 miljoner av totalt 500 miljoner och man har sänkt flerbarnstillägget i barnbidraget från 2,5 barnbidrag till 2 barnbidrag per barn om man har fem barn eller mer. På det viset minskar man med 55 miljoner kostnaden för en familjepolitik som kostar 82 000 miljoner. Det är djärva grepp, vill jag lova!

Givetvis har vi inte råd med flerbarnstillägg över huvud taget. Påfundet med hemspråksundervisning har vi debatterat förut, och sakta börjar man medge hur tokigt det är.

Jag kan förstå att det inte var för att tillfredsställa Ny demokrati som man drämde till och höjde biståndet med 400 miljoner kronor. Det är intressant att konstatera att om vi lånar 170 000 miljoner kronor måste vi ge bort 400 miljoner kronor mer än förut. Vi skall vara absolut bäst på hela jordklotet på att ge bort pengar som vi inte har! Detta för att uppnå enprocentsmålet.

Det vore bättre om regeringen siktade på tioprocentismålet, nämligen att hålla budgetunderskottet under 10 % av BNP till att börja med och sedan sänka det till 5 %. Det är vår uppgift, och det är regeringens uppgift. I ett krisläge som det vi har borde u-hjälpen ned till hälften av vad den är i dag.

Att ge ytterligare 400 miljoner till biståndet är kanske ett sätt att tillfredsställa Alf Svensson. Men om det är vad man är ute efter så har jag ett bättre förslag: att regeringen startar ett broprojekt från Gränna till Visingsö och sedan lägger ner det. Det blir betydligt billigare än att göra sådana här saker.

Den totala budgetförstärkning som vi talar om här är 3,5 miljarder kronor. Det är alltså inte de 17 miljarder vi har sett uppgifter om tidigare, utan regeringen kommer nu med 3,5 miljarder kronor. Vi har kvar samma heliga kor som förut. Man kan fråga sig vad det är för mening med att låtsas vara rikast i världen när vi i praktiken lånar 4000 miljoner kronor i veckan.

Vi löser inte krisen på det sätt som finansministern och andra i regeringen prövar, med egenavgifter, självrisker o.dyl. Det är bra grepp i och för sig, men då måste vi samtidigt sänka skatten. Annars är det bara ett nytt sätt att klå folk på pengar.

Staten skall vidare inte lägga sina fingrar i allting. Finansministern var inne på det, och det låter nog bra. Jag hoppas att det också kommer att förverkligas på något sätt.

Men det finns en uppgift som vi inom Ny demokrati anser är statens, nämligen att garantera alla medborgare en grundtrygghet. Vi kommer inte att ha råd med mycket mer än så. Inkomsttryggheten och det som ligger utanför grundtryggheten måste bli något som människor med initiativ själva tar över. Jag tror att 8,8 miljoner individer, eller vad vi nu är i Sverige, kan oerhört mycket mer och är oerhört mycket påhittigare än en stat.

Vi kan inte vara världssamvete, även om vi har en roll i världen. Vi som sitter här och de som sitter i regeringen har i uppdrag att arbeta för Sveriges intressen i Europa, i Östersjöområdet, i världen. Vi är valda för att göra det. Därför är det just vi som sitter här och inte Saddam Hussein eller någon annan – än så länge i alla fall.

Vårt rykte i världen lär knappast bli bättre om vi t.ex. om några dagar får se att en svensk regering inte klarar biffen på grund av ett brobygge. Jag hoppas att Carl Bildt kan hålla i det på något sätt, med tanke på Sveriges anseende.

Den svarta sektorn får man ju inte tala om här i kammaren. Jag vill bara säga att sedan vi diskuterade den senast så har den svarta sektorn i Sverige utvecklats och frodats kraftigt. Om ni inte vill tro på vad vi säger så finns det professorer och andra som undersöker detta. De menar att det vore ganska enkelt att plocka ihop ungefär 10 miljarder kronor genom att attackera den svarta sektorn och fusket i Sverige. Det är en rättvisefråga.

Väldigt mycket handlar om rättvisa. Det handlar om hur folk ser på sin situation gentemot andras. De som är hederliga och arbetar jämför med dem som är ohederliga och fuskar.

Vi måste föregå med gott exempel. Är det rättvist att någon som är sjuk-skriven får 80 % ersättning medan den som vårdar ett sjukt barn får 90 %? Är det ens logiskt? Vore det rättvist att utöka världens mest generösa familjepolitik med ytterligare 2 miljarder kronor, från 82 till 84 miljarder kronor? Är det rättvist att subventionera vissa föräldrar med 235 000 kronor om året och andra, som började i ett sämre utgångsläge, med 22 000?

Självfallet är det inte rättvist. Därför har vi insisterat på det som jag nu upprepar: Om regeringen skall göra något inom familjepolitiken, dvs. införa

vårdnadsbidrag, så måste det finansieras inom familjepolitiken. Något annat är absolut otänkbart.

Jag vill ställa några frågor till Anne Wibble:

Vad är det för rättvisa med 90 % ersättning i vissa system och 80 % i andra?

Varför kan vi inte, när vi skär ned i välfärdssystemen i socialförsäkringar, skära i organisationsstöd, bistånd, byråkrati och annat som egentligen är sekundärt för staten?

Varför är det så tyst om ROT-sektorn, där det finns riktiga jobb och där hela den situation som Göran Persson här redovisade finns?

(Applåder)

Anf. 8 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! På ett välbesökt opinionsmöte, ordnat av LO i Uddevalla, möttes Breinert – en arbetslös f.d. Volvoanställd – av jubel när han sade att han tänkte göra inbrott i lyxvillor och hamna i fängelse hellre än att tvingas gå till det sociala. För lyssnarna framstod resonemanget som logiskt. De som förskingrade miljardbelopp på 1980-talet frikänns på löpande band, och många av dem bygger på nytt upp rikedomar. De skall nu slippa skatt på både förmögenhet och aktieutdelning. Men oskyldiga löntagare blir straffade genom arbetslöshet.

Nu känner jag Breinert sedan gammalt såsom en genomhederlig person, och jag tror inte att han kommer att bli kriminell. Men hans resonemang säger något viktigt om det tvåtredjedelssamhälle som vi nu är på väg in i. Ekonomin är på väg uppåt på samhällets solsida. Exportindustrin är på väg mot nya rekordvinster, medel- och överklass har betalt sina skulder. Det är då lätt att glömma de mer än en miljon människor som är arbetslösa, förtidspensionerade och handikappade, de pensionärer som är utan ATP och de långtidssjuka. Klassamhället kommer att bli tydligare.

Finansministern vill ha nytänkande och förändring säger hon. Men regeringens politik, Anne Wibble, är djupt konservativ. Grundtanken är densamma som Högern hävdade sedan länge: Genom att sänka skatten för de rika, spara i den offentliga sektorn och minska fackföreningarnas makt skall vinsterna öka, det internationella kapitalet lockas hit och industriexporten leda oss ut ur krisen. Ni kör 1980-talets politik i repris, men nu utifrån högre nivåer på arbetslöshet och statsskuld.

Det som hände i USA och Europa på 1980-talet visar att tvåtredjedelssamhället är ekonomiskt inproduktivt. Kriminalitet och våld ökar; det skapar osäkerhet, omoral, ansvarslöshet och ineffektivitet.

Ni är fast i ett föråldrat tänkande. Vi står i dag inför de största förändringarna i världsekonomin sedan västvärlden industrialiserades. Vi har nu rena låglöneländer på några timmars transportavstånd från Sverige. Kina är plötsligt världens största marknad. Internationaliseringen av kapitalet är i stadigt växande. Stora finanshajar kan ensamma attackera och sänka valutor. Regeringar och riksbanker har allt mindre att sätta emot. Motåtgärder måste formas på global nivå. T.o.m. konservativa ekonomer börjar tala om behovet av en global skatt på handeln med pengar för att dämpa spekulatjonen.

Skall det vara möjligt med en återgång till den fulla sysselsättningen krävs

Prot. 1993/94:48
10 januari 1994

*Överlämnande
av budgetpropo-
sitionen*

ett radikalt nytänkande på främst tre områden, nämligen miljön, utbildningen och arbetstiden.

För det första måste framtidens jobb vara hållbara. Om miljön inte tål det som jobben förorsakar kommer naturen själv att slå tillbaka, i allians med alltmer miljömedvetna konsumenter. Miljön blir viktigare när det gäller var människor vill bo, men naturtillgångarna minskar i betydelse såsom råvara. Förnybara energikällor, ombyggnad av hus med dålig ventilation och utbyggd kollektivtrafik är inte bara bra för miljön utan ger också hållbara jobb.

Byggbranschen hotas av kollaps trots att det finns väldiga behov av förbättrat fastighetsunderhåll, upprustning av VA-nät, ombyggnader för att underlätta sopseparering och återvinning. Ett överlevnadsprogram för svensk byggindustri måste omedelbart tas fram.

Jag kommer nu till det andra området, utbildningen. Genteknik, datorer och industrirobotar slår nu igenom på bred front. Mänsklig kunskap är den i särklass viktigaste produktivkraften. Enligt AMS senaste statistik var det bara för ungefär 13 % av de nyanmälda platserna som det inte ställdes några krav på erfarenhet och utbildning.

Produktionens förnyelse kräver därför hög nivå på det offentliga utbildningssystemet. När man jämför ekonomisk utveckling i olika länder finner man att utbildningsnivån är den viktigaste faktorn. Datamotorvägar kommer att bli långt viktigare för ekonomin än bilmotorvägar och Öresundsbroar. Utbildning och sjukvårdsorganisation kan bli framtidens exportprodukter. Också hemspråket är viktigt. Det är viktigt för att vi skall få fram alla de flerspråkiga svenskar som vi kommer att behöva i framtiden.

Anne Wibble talar om småföretag och innovationer. Men om man ser på budgetförslaget finner man att det konkret innebär att det passiva arbetslöshetsunderstödet och den passiva sysselsättningsterapin av den typ som ALU och ungdomspraktik ofta innebär ökar. Samtidigt minskar i praktiken anslagen till uppfinningar och näringspolitik. Den trenden måste brytas.

Finansministern talar om att regeringen vill skapa "riktiga jobb". Men vad menas med riktiga jobb, finansministern? Den privata konsumtionen kommer att växa mycket starkt i slutet av 1990-talet, tror finansministern. Men samtidigt skall anslagen till sjukvård och kommunal utbildning kraftigt minskas! Är det jobb som lärare och vårdpersonal utför, Anne Wibble, inga "riktiga jobb"? I min hemstad Göteborg gör man skolorna större i arbetarstadsdelarna och patienterna skickas hem för tidigt från sjukhusen för att spara pengar. Det kommer att kosta samhället mångdubbelt mer i framtiden än vad de kortsiktiga besparingar som i dag görs ger.

Det tredje området för nytänkande är arbetstiderna. Det övertidsarbete som finns måste ersättas med nya jobb. I Kirunas äldreomsorg är sextimmarsdagen genomförd sedan lång tid tillbaka, och utvärderingar visar att det systemet varit samhällsekonomiskt lönsamt. I Blekinge läns landsting har man beslutat att tillstyrka en Vänstermotion om en liknande försöksverksamhet bland vårdanställda. Vi föreslår att en särskild fond inrättas för försöksverksamhet med sextimmarsdag. Kvinnor och män kan arbeta mer och samtidigt fördela arbetstiden jämnare, både i hemmet och i förvärsarbetet.

All förnyelse är smärtsam. Skall den möta förståelse hos en bred folkmajoritet krävs rättvis fördelning. Vi föreslår att man höjer statsskatten med

5 % för dem som har över 200 000 kr i årsinkomst och med 10 % för dem som har över 250 000 kr. Undersökningar visar att t.o.m. de flesta moderata sympatisörer är beredda att betala mer i skatt om pengarna går till utbildning och sjukvård. Vi föreslår att man omedelbart höjer ersättningsnivån från 70 % till 80 % för alla långtidssjuka. Det kan finansieras genom sänkt tak för ersatt inkomstbortfall för dem som tjänar mer än 210 000 kr om året. Vi föreslår också höjda pensioner och arbetslöshetsunderstöd för dem som ligger i botten på inkomstskalan, och vi föreslår i stället att militärutgifterna minskas och att JAS avvecklas. Den budget som vi föreslår kommer sammantaget att bli starkare än regeringens och samtidigt ge fler jobb.

Regeringens politik innebär att regeringen accepterar ett förfarande stort budgetunderskott i en uppåtgående konjunktur. Förmögenhetsfördelningen är extremt ojämn. Det beror mycket på att det är just den välbeställda medel- och överklassen som uppbär alla de jättelika räntor som vi har på statskulden. Förmögenhetsskatten bör skärpas. Det var en släkting till Ian Wachtmeister, Hans Wachtmeister, som år 1680 motionerade om att inrätta den kommission som sedan ledde till den s.k. reduktionen. Jag skulle vilja fråga Ian Wachtmeister: Är Ian Wachtmeister beredd att ge sig på alla de rika i det privata etablissemanget, i stället för att rycka pengar från invandrare och arbetslösa?

Finansministern och regeringen talar om etik i den ekonomiska politiken i finansplanen. Regeringen har nu också drivit igenom att den kristna etiken skall hävdas i skolorna. Varför skall inte den kristna etiken också gälla i ekonomin? Kan det möjligen bero på den lilla skrift som kommer från biskoparna i Svenska kyrkan? Har finansministern läst den? Det är rimligen de som kan uttolka vad kristen etik innebär. Den ekonomiska politik som föreslås är i radikal strid med den politik som regeringen står för. Jag vill veta vad finansministern och regeringen anser om biskopsbrevet.

Till sist riktar jag mig till Göran Persson. Göran Persson säger att regeringen givit upp, vilket jag kan hålla med om. Men samtidigt har socialdemokratiska företrädare sagt att Socialdemokraterna föredrar Folkpartiet som samarbetspartner, dvs. det parti som har finansministern i den regering som just givit upp och som inte gör någonting åt arbetslösheten. Han har motiverat det med att man inte kan lita på oss, därför att vi inte ställde upp när man ville genomdriva strejkförbudet 1990. Men inte heller Folkpartiet ställde upp den gången.

Hur skall socialdemokraterna, Göran Persson, tillsammans med Folkpartiet kunna driva igenom ett återställande av arbetsrätten eller återinföra skatten på aktieutdelningar? Ni socialdemokrater kommer att behöva oss vänsterpartister som motvikt, om ni skall ha en chans att övertala folkpartister att ställa upp på en mera rättfärdig politik.

Sverige behöver en ny regering. Men det räcker inte. Det behövs också en radikalt ny politik, en långsiktigt inriktad ekonomisk politik.
(Applåder)

Anf. 9 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag måste säga att det är oerhört mycket mera intressant att lyssna på Johan Lönnroth än att lyssna på Göran Persson. Det fanns åtminstone några åsikter företrädna i Johan Lönnroths anförande.

Göran Persson låter precis som han gjorde i höstas – i anförandena i oktober, i december eller när som helst. Det borde ha hunnit tänkas några fler tankar om innehåll i den ekonomiska politiken sedan dess.

Jag är förhållandevis van vid att Göran Persson inte har så mycket att säga om sin egen eller om Socialdemokraternas ekonomiska politik, men det nya nu var att han inte ens hade någonting att säga om regeringens ekonomiska politik. Det måste vara besvärande för honom att finansplanen visar att denna politik leder rätt. Det var ett mycket egenartat fenomen att Göran Persson, som ändå i någon mening riktade sig till mig som finansminister, inte en enda gång vände blickarna mot den som hade förelagt den ekonomiska politiken. Det måste bero på att han insåg att hela upplägget i anförandet var fullständigt felaktigt och helt saknade trovärdighet.

Om jag ändå skall ta fasta på någonting i Göran Perssons anförande, är det vad som sades om det förflutna, nämligen att det skulle ha gått på ett helt annat sätt om man hade gjort på något annat sätt 1991, eller vid någon annan tidpunkt. Om vi skall prata om det förflutna är det fullständigt omöjligt att göra det utan att nämna finanskrisen och de efterfrågeeffekter som följde, vilken enorm katastrof det skulle ha varit just för utvecklingen på de finansiella marknaderna om man inte hade brytt sig om att föra en stram finanspolitik, som gjorde det möjligt att få ner räntenivåerna. Då hade denna finansiella kris kunnat leda till mycket stora och komplicerade otrevligheter för både människor och företag.

Göran Persson har ännu inte, efter flera månader som ekonomisk talesman för Socialdemokraterna, lärt sig eller tagit fasta på att den ekonomiska politiken består av flera ganska svåra och sammanhängande komponenter. Man kan inte bara köra i ett spår och tro att allt annat hänger fritt i luften och kan utformas så som man själv önskar. De här sakerna hänger ihop på ett ganska komplicerat sätt.

Det är ett ganska väsentligt faktum, att som en följd av den ekonomiska politik som har förts i Sverige under de senaste åren, dvs. en stram finanspolitik – med de besparingar som Göran Persson ondgjorde sig över – har räntenivåerna i landet kommit ner högst avsevärt. Både de korta och de långa räntenivåerna har sjunkit mycket dramatiskt. Bostadsräntorna är nu lägre än de har varit på 20 år. Detta har stora positiva effekter för de enskilda hushållen och deras boendekostnader – mycket större betydelse än några hundra miljoner eller någon miljard i minskade räntesubventioner. Räntan på marknaden är oerhört mycket viktigare. Det har naturligtvis också oerhört stor betydelse för investeringarna, för att företagen i detta land skall vilja investera.

Sammantaget kan man räkna ut – det finns också beskrivet i finansplanen – att den strama finanspolitiken har medverkat till att göra en penningpolitisk lättnad möjlig; en effekt av lägre räntor och depreciering, som uppgår till mellan 55 och 60 miljarder kronor, dvs. nästan 4 % av BNP. Det är den stimulanseffekt som vi har fått via penning- och valutaeffekt, på grund av bl.a. – inte enbart – den strama finanspolitik som har förts.

Hela detta samband är möjligen något för komplicerat för att Göran Persson skall vilja ta upp det. Det gör tyvärr diskussionen litet ointressant.

Låt mig ta fasta på en annan sak i Göran Perssons anförande. I slutet kom

det fram någonting om att det fanns för litet besparingsförslag i den budget som jag just har lagt fram. Det var en intressant upplysning. Det stämmer inte så väl med Socialdemokraternas uppfattning att alla besparingar som tidigare gjorts har varit väldigt dåliga och helt felaktiga, och att Socialdemokraterna vid ett flertal tillfällen har sagt nej till dem. Men nu är det tydligen ändå läge för några fler besparingsförslag i budgeten. Det är mycket intressant. Om nu regeringen, enligt Göran Perssons uppfattning, inte har lagt fram tillräckligt många förslag – jag tycker att de är ganska väl avvägda – får väl Socialdemokraterna göra det.

Vi hade en sådan här diskussion med Göran Perssons företrädare för nästan exakt ett år sedan. Han klagade på att det fanns både för många och för få besparingsförslag. Då tog det drygt fyra månader, dvs. fram till maj, innan det kom några konkreta socialdemokratiska förslag. Man kan hoppas att Göran Persson är snabbare.

Jag vill också kommentera en sak som Ian Wachtmeister sade. Det lät på honom som om 4 % tillväxt var en prognos. Så är inte fallet. Vi lägger en prognos för 1994 och 1995, men 4 % under de därpå följande åren på 1990-talet är inte en prognos. Det är vad som krävs om vi skall kunna nå de två centrala målen. Dessa 4 % når man verkligen inte utan kraftanstängningar.

Detta är en uppläggning av den ekonomiska politiken som visar vilka krav som måste ställas på åtgärder och beslut inom regering och riksdag, på arbetsmarknaden, på kommuner och landsting för att vi skall kunna nå de viktigaste målen – jag tror att många människor delar den uppfattningen – nämligen en massa nya, riktiga jobb, självfallet även inom offentlig verksamhet, trygga socialförsäkringssystem, trygga regler för vård och omsorg och liknande.

Ian Wachtmeister brukar prata mycket om besparingar. Det är då märkligt att merparten av de förslag som han lägger fram i riksdagen handlar om utökningar. Jag påminner mig särskilt att jag har hört talet om organisationsstöd ett antal gånger tidigare från nydemokraternas sida. Det är ytterst märkligt att ett av de förslag som man har kämpat och bråkat mycket om är just någonting som gynnar organisationerna, nämligen lägre porto. Det är precis sådant som gynnar i första hand organisationer. Effekten av Ian Wachtmeisters medverkan i besluten är mera organisationsstöd. Det är inte särskilt bra.

Johan Lönnroth hade många intressanta synpunkter – bortsett från retorik m.m. – som stämmer ganska väl med uppläggningen i finansplanen. Han pratade om miljöns betydelse. Jag kan nämna att det finns en miljöbilaga till den här finansplanen. Det är andra gången i Sveriges historia som det finns en sådan – första gången var i min första budget. Den innehåller ganska många intressanta ting, bl.a. hur man skall gå vidare i diskussionen om skatteväxling, dvs. mera skatt på råvaror och miljöfarliga, negativa inslag, samt mindre skatt på annat.

Johan Lönnroth tog också upp – vilket även jag har gjort i ett antal sammanhang och därför känner starkt för – utbildningens betydelse och betydelsen av det som han kallade för datamotorvägar. Jag delar helt den uppfattningen, och jag tror att jag nämnde det i mitt inledningsanförande. Utbildning och övergång till ett kunskaps- och kommunikationssamhälle spelar en

central roll i den förnyelseprocess och i det utvecklingsförlopp som det svenska samhället måste genomgå, om vi skall klara målen nya riktiga jobb och trygga välfärdssystem. Jo minsann, det är alldeles självfallet riktiga jobb inom den offentliga sektorn som avses. Men det som nu är nödvändigt är att få fram nya riktiga jobb. Och dessa kan faktiskt inte ordnas fram inom den offentliga verksamheten, därför att då måste så många skatter höjas att vi får skadliga skattekilseffekter och skadliga effekter på den totala tillväxten. De nya jobben måste således komma från den privata sektorn.

Fru talman! Slutligen har jag fyra sekunder på mig att svara på frågan om vad jag tycker om biskopsbrevet. Det har förts en debatt om detta. De avsnitt som jag har tagit del av – jag har inte läst hela brevet – handlade om hur illa man tyckte att marknadsekonomi och frihandel fungerade. Jag tycker att dessa avsnitt är dåliga. Sveriges ekonomiska utveckling visar att marknadsekonomi och frihandel är sällsynt viktiga förutsättningar för att vi skall kunna skapa en bättre ekonomisk situation för de medborgare som finns i Sverige.

Anf. 10 GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Anne Wibbles sätt att föra debatt är en upprepning av det sätt på vilket hon har fört den ekonomisk-politiska debatten under de gångna tre åren. I den meningen är hon konsekvent. Om jag hade haft samma katastrofala facit och samma katastrofala bokslut som Anne Wibble har att redovisa inför väljarna, skulle jag vara något mera ödmjuk. Det har inte funnits någon finansminister i modern tid, Anne Wibble, som har gått ut att möta väljarna med denna fruktansvärda massarbetslöshet som resultat. Det har inte funnits någon finansminister, Anne Wibble, som så snabbt och rekordartat har byggt upp en statsskuld som långsiktigt äventyrar välfärdssamhället. Det har inte funnits någon finansminister, Anne Wibble, som så radikalt har medverkat till att industriinvesteringar och andra investeringar har körts i botten, till 30-talsnivå. Det har inte funnits någon finansminister, Anne Wibble, som har kunnat uppvisa ett resultat när det gäller tillväxten av samma dystra slag som Anne Wibble har presterat. Det är ju facit, och det är detta som Anne Wibbles treårsperiod omfattar och som vi kommer att granska i valrörelsen.

Sedan frågade Anne Wibble vad som kommer att hända framöver. Om man ser i finansplanen, är ju den befriad från förslag om hur man skall ta sig ur den här situationen. Anne Wibble lutar sig bakåt och säger att vi är på rätt väg och att det nu ordnar sig till följd av den tillväxt som har kommit i gång. Men vi har en arbetslöshet på över 14 %, och inga nya åtgärder föreslås. Det resulterar i att man under de kommande åren får behålla dessa enorma kostnader i samhällsekonomin som arbetslösheten representerar. Att jag mot den bakgrunden kritiserar Anne Wibble och regeringen för att man – eftersom man accepterar massarbetslösheten, vilket man uppenbarligen gör – inte tar allvarligare på underskotten och går fram kraftfullare när det gäller besparingar är fullkomligt logiskt. Jag ställer mig inte bakom den politiska uppläggningsen. Men konsekvensen av att regeringen har sträckt vagnen i arbetslöshetskampen borde rimligen vara att man höjer ambitionerna i fråga om besparingsnivån. Det har man nu inte gjort, utan vad man preste-

rar i form av besparingar är 14 miljarder kronor i skattehöjningar. Sedan tillkommer 3 miljarder i besparingar som man omedelbart tar i anspråk för nya reformer. Finansplanen är en utomordentlig svag produkt i det avseendet, vilket Anne Wibble naturligtvis inser.

I det läget kan man naturligtvis vända udden mot den politiska oppositionen och efterfråga vilka dess alternativ är. Vi skall redovisa vårt alternativ efter den 14-dagarsperiod som vi har på oss att utarbeta vårt förslag. Men en sak kan jag säga till Anne Wibble, till kammaren i övrigt och till dem som följer debatten: Vi kommer inte att acceptera att investeringarna faller så kraftigt att framtidsbyggandet upphör så dramatiskt som det gör i den här finansplanen. Vi kommer inte att acceptera den här arbetslöshetsnivån. Tillväxten måste bli högre än de 2,4 % som Anne Wibble räknar med inför kommande år. Om man inte klarar detta, kommer Sverige att tudelas. Det kan vi se runt omkring oss just nu, och det är en politik där regeringen är pådrivande.

Exportföretagen tillåts gå för fullt till följd av det stora misslyckandet som försvaret av den fasta kronkursen representerade. Exportföretagen är en del av Sverige. Småföretagen och de 145 000 konkurserna är en annan del. Många av dessa småföretag har dystra utsikter framför sig. De som lever av löner eller pensioner eller tillhör arbetslöshetens riskzoner är en del av Sverige. Anne Wibble och andra som har stora förmögenheter att luta sig emot är en annan del som kan se fram emot stora skattesänkningar. Sverige klyvs. Orättvisorna befästs, och det är det som vår kritik mot regeringen grundar sig på. Denna kritik har jag fört fram förut, och den tänker jag fortsätta att upprepa, Anne Wibble. Det är nämligen ett av politikens fundament att alla de människor som vi nu går ut och vänder oss till och begär att de skall vara med och bära krisens bördor skall veta att det inte finns några som sitter här längst fram som har frikort i den stora saneringsprocessen.

Om vi inte får förståelse från alla människor i det är landet för en politik där vi måste dela bördorna, kommer vi inte heller att ta oss ur krisen. På den punkten finns det anledning att rikta utomordentligt skarp kritik mot den verksamhet som Anne Wibble har representerat. Det kommer vi att fortsätta att göra. Men vi kommer inte att nöja oss med att enbart kritisera regeringen. Om 14 dagar lägger vi fram ett alternativ som resulterar i högre tillväxt, lägre arbetslöshet och ett större framtidsbyggande – en klassisk socialdemokratisk politik för arbete och rättvisa.

(Applåder)

Anf. 11 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Nu kommer alltså den motion som vi alla väntat på. Den socialdemokratiska ekonomiska politiken kommer att avslöjas om 14 dagar. Det är minst lika spännande som förhandlingarna om Öresundsbron.

Så över till frågan om reduktionen under Karl XI:s tid. Vi kastar våra blickar bakåt, herr Lönnroth. Jodå, vi fortsätter i Wachtmeisters regim med denna reduktion. Som en liten varning har vi börjat med att tillsätta Knut Wachtmeister som ordförande i skatteutskottet. Men den nya reduktionen som jag ser framför mig innebär en justering av de stora välfärdssystemen. Vi måste införa samma golv överallt, samma tak överallt och samma pro-

Prot. 1993/94:48
10 januari 1994

*Överlämnande
av budgetpropo-
sitionen*

centsatser överallt. Det vi här skall diskutera är om vi har råd att höja golvet, dvs. grundtryggheten. Har vi råd att garantera 80 % inkomsttrygghet under en övergångsperiod, eller måste vi genomföra en sänkning? Det är sådana saker som vi här skall tala om.

Som jag ser det i ett längre perspektiv är det vi politiker som representerar staten, och vi skall bara syssla med golvet, dvs. grundtryggheten, och ingenting annat.

I denna reduktion ingår också en helt ny arbetsrätt, en arbetsrätt där människor som arbetar i företag styrs av förnuft, av naturligt samarbete, dvs. sådant som i dag finns ute i företagandet. Det är sådant som leder till den förnyelse och flexibilitet som Anne Wibble tidigare talade om men inte exemplifierade.

Om nu arbetsrätten redan vore moderniserad, som regeringen säger att den är, skulle hälften av våra små företag redan ha börjat nyanställa. De säger att de kommer att nyanställa den dag de tycker att arbetsrätten har blivit moderniserad.

Ta ett så enkelt förslag som det som vi tidigare har lagt fram, nämligen att ge småföretag dispens från LAS. Gör det experimentet! Ni talar ju om att skapa jobb. Detta vore ett sätt att göra det.

Nu föreslås värnskatter här – ett förslag från socialdemokrater och vänster etc. Låt mig säga att ni inte skall vara så missnöjda med regeringen. Utav de 17 miljarder kronor som man nu har förstärkt budgeten med, är 13,5 miljarder just skattehöjningar, så det så.

I sammanhanget med saneringsplaner o.d. – när man talar om 81 miljarder kronor säger somliga att det är för litet och att det borde vara dubbelt så mycket – skulle ni kanske ägna en liten tanke åt vårt blygamma förslag, vilket alla hade så roligt åt i valrörelsen. Vi sade då att man kanske skulle kunna spara 196 miljarder över sex år. Detta börjar te sig ganska vettigt, eller hur?

Om ni av de 400 miljoner som Alf Svensson skall ge till några människor på jordklotet gav 100 miljoner till våra innovatörer och uppfinnare och skapade nya företag och nya jobb – tänk, så enkelt det vore!

En fråga till Anne Wibble: Hur blir det med tjänstemomsen? Jag tror att om momsens på tjänster sänktes precis som vi gjorde när vi sänkte momsens på portot, Anne Wibble – det var inte av något annat skäl än för att hindra er från att höja skatten till 25 % – så skulle det skapas jobb. Då skulle man få de nya företagen, de tjänsteinriktade företagen. De flesta människorna skulle bli sysselsatta inom tjänstesektorn. Tjänstemomsen måste sänkas. Det vore en åtgärd att finansiera och diskutera här.

Anne Wibble talar gärna om vad som skall hända under andra hälften av 90-talet, vilket är gulligt på något sätt. Vi sitter här nu 1994, och då är det litet svårt att tala om just 1994. Därför talar vi i stället om vad som skall hända längre fram såsom 1996, 1997 och liknande. Problemet är att vi måste göra något nu. Vi kommer att få en lågkonjunktur igen under andra hälften av 90-talet. Då måste förutsättningarna i Sverige ha ändrats så, att de problem vi har i dag har retts ut.

Det gläder mig vidare att finansministerns fyraprocentiga tillväxt inte var en prognos utan en förhoppning. Det är vad som krävs för att det skall bli någorlunda vettigt under slutet av 90-talet. Låt mig då säga att detta visar

vilka enorma problem vi har, eftersom vi under tre år i sträck givetvis inte åter kommer att få en fyraprocentig tillväxt. Det tror jag inte att det finns en vettig människa som tror. Problemen är jättelika. Så är det med den saken.

Litet grand om organisationsstöd: I den situation som nu råder i Sverige, där vi har problem med ett stort budgetunderskott, ger vi ändå 14–15 miljarder kronor i stöd till olika organisationer, till pressen och till våra egna politiska partier. Detta fortsätter vi med. Anne Wibble var i samband med frågan om portot inne på att portokostnaderna för organisationerna har minskat på något sätt. Det var väl trevligt. Men dra ner stödet då! Min fråga kvarstår: Varför skulle vi inte kunna dra ner stöden till organisationer i Sverige, när vi nu behöver spara pengar? Varför kan vi bara dra ner arbetslöshetserättning, sjukersättning och annat? Det är klart att vi också måste ge oss på organisationerna. Detta är bara fråga om någon helig ko som ni inte vågar attackera, men det måste ni helt enkelt göra.

Jag har förslag till utredningar. Jag vet att det finns för många utredningar. Men jag upprepar vårt förslag, som vi skriftligt kommer att återkomma till. Det är inte bara banditerna – förlåt, så får man inte säga – jag menar bankdirektörerna och andra som skall sättas dit vad gäller Nordbanken etc., utan det är dags att titta på Riksbanken, som är den statligaste av alla banker, och Finansdepartementet för att se vad det var som ledde fram till den stora smällen den 19 november 1992, när valutan brakade och Bildt gick på grund osv.

En annan politisk uppgift är att se över kreditsystemet och om huruvida fri konkurrens råder. Jag vågar påstå att det är så och så med den saken, dvs. att vi har en ny bankkris i dag i Sverige. Det finns en politisk aspekt på detta som vi bör gå in på, nämligen att se till att det verkligen blir fri konkurrens och att vi inte får karteller. Det får inte bli som i dag, då små, duktiga företag har mycket svårare att låna pengar och får betala mycket mer än stora, dåliga företag. Detta måste ses över.

Slutligen, fru talman, skulle Lindbeckkommissionen behöva gå i gång igen för att titta på en enda sak åt Börje Hörnlund och andra, nämligen vad man gör för att åstadkomma jobb. Det finns så många särintressen här överallt. Det är dags att allmänintresset tittar på just den saken.
(Applåder)

Anf. 12 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Göran Persson gillar inte att svara på frågan om det kluvna förhållningssättet till Folkpartiet. Jag kan lova att jag kommer att upprepa den frågan till Göran Persson. Det ligger litet nära till hands att dra en annan historisk parallell. Göran Persson hade ju en namne som en gång i tiden på 1500-talet knöt sig litet för nära en kung som hette Erik XIV. På ungefär samma sätt tänker Göran Persson knyta sig till Anne Wibble så småningom. Historien slutade med en förskräckelse. Jag tänker inte tala om förnamnet på den person som till slut tog kol på Göran Persson, men det kan väl Göran Persson själv slå upp i historieboken.

Ian Wachtmeister talar om rättvisa, att man måste sätta ett golv för alla sjuka och att de skall ha oförändrade inkomster. Ligger det, Ian Wachtmeister, inte någon som helst rättvisa i att ta pengarna ifrån de spekulanter som

tjänar miljarder, vilka faktiskt hjälpte till att knäcka den svenska kronan och sedan tjänade grova pengar på devalveringen av kronan? De kunde betala in pengarna i skatt så att pengarna kan omfördelas. Det gamla klassiska rättvisebegreppet innebär faktiskt en jämnare fördelning. Det finns ingenting i Ny demokratis politik som innebär ökad rättvisa.

Anne Wibble anklagade Göran Persson för att inte ha tittat på finansministern. Det var kanske så, att finansministern inte riktigt visste var i kammaren jag sitter. Jag sitter i mitten. Anne Wibble tittade inte på mig. Men det kanske berodde på att det kändes litet obehagligt att säga att regeringens miljöpolitik stämmer ganska bra med det som jag sade i mitt anförande. Innehållet i miljöbilagan till finansplanen stämmer ganska dåligt, därför att det är just i allt väsentligt fråga om tom retorik. Den innehåller inga konkreta förslag, men däremot många vackra ord.

Jag skall ägna mitt sista inlägg åt frågan om den europeiska unionen, som finansplanen och finansministern framhäver som ett oerhört viktigt projekt – Sverige måste vara med för att klara ekonomin. Nu har vi fått EES-avtalet, vilket betyder att svensk lagstiftning på många områden underordnas EU:s. Det är inte bra. Det rimliga hade självfallet varit att alla avtalsparter hade haft likvärdig rätt att tolka och utveckla avtalet, något som vi en gång drev i förhandlingarna.

Om det blir ett nej till medlemskap måste Sverige i samarbete med andra icke EU-medlemmar inom EES kräva en omförhandling på den punkten. Men låt oss nu pröva avtalet under några år. Det ger oss ju faktiskt i princip en total tillgång till EU:s inre marknad. Ur ekonomisk synpunkt betyder medlemskap i EU därutöver i huvudsak att vi utåt sett kryper in bakom EU:s högre murar. Det ökande inflytande som vi får är marginellt. Sammanvägt med våra minskade möjligheter att göra oss gällande utanför EU ökar det demokratiska underskottet ytterligare vid medlemskap.

Regeringen hänvisar till en utredning i vilken det påståtts att det på grund av medlemskapet kommer större investeringar till Sverige. Men utredningen är enligt många kunniga bedömare rena rama snömoset. Snarare skulle Sverige kunna locka till sig fler företag som söker alternativ till Bryssels byråkratiska regler och höga handelsmurar.

Visst skall Sverige vara med när det gäller internationella program mot arbetslösheten. Men det program som antogs av EU:s stats- och regeringschefer i december innehöll nästan inga konkreta utfästelser eller mål. EU-kommissionens förslag om att sänka räntan och att halvera arbetslösheten till år 2000 ströks.

Däremot slog man fast att valutaunionen skulle genomdrivas, och man antog en rad ideologiska påståenden om att tillåta större löneskillnader och om att försvaga arbetsrätten. Jag har för övrigt också en del undringar om hur Socialdemokraterna ser på det beslut som fattades i december i EU.

Det var ingen slump att den brittiske premiärministern John Major var nöjd. Jag har svårt att tro att svenska socialdemokrater och socialliberaler är nöjda med det här.

Det slogs också fast att vi måste vara med i valutaunionen – även när det gäller det tredje steget. Det som sägs i finansplanen om att vi har fulla valmöjligheter är faktiskt inte sant.

Ett medlemskap i EU kostar oss brutto när det gäller medlemskapsbeloppet i storleksordningen 20–25 miljarder kronor. Det är då litet märklit att här höra att vi måste banta i fråga om biståndet. Det är faktiskt så, Ian Wachtmeister, att det fortfarande bantas. På den punkten kan jag lugna Ian Wachtmeister. I och med att kronkursen fallit dras biståndet, räknat i internationell köpkraft, mycket kraftigt ner. Det är inte alls fråga om någon ökning av det internationella biståndet. Där måste man alltså dra ner, men vi har råd att betala nämnda 20–25 miljarder. Jag begriper inte detta och får alltså inte den här ekvationen att gå ihop.

Varför har regeringen inte skyldighet att tala om hur man skall finansiera denna mycket stora utgift?

Till sist en fråga till finansministern: Godtar ni över huvud taget ett nej i folkomröstningen? Ni bygger fast oss i ett ja. Ni skall ju omöjliggöra för svenska folket att i demokratisk ordning säga nej. Men det är faktiskt en demokratisk skyldighet att ni planerar för de båda tänkbara alternativen, dvs. för både ett ja och ett nej. Sedan får de av oss som förlorar finna sig i beslutet.

(Applåder)

Anf. 13 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag skall ta upp några frågor, och det är väl lika bra att börja med det som är positivt.

Det skall naturligtvis bli mycket intressant att få ta del av de förslag som den socialdemokratiska partimotion som så småningom läggs fram kommer att innehålla. Jag utgår efter dagens diskussion från att det blir nya besparingsförslag. Men er "record" på detta område är sällsynt dålig. Såvitt jag minns har de socialdemokratiska motionerna egentligen inte någon gång innehållit några substantiella besparingsförslag utöver regeringens förslag. Däremot har ni sagt nej till väldigt många av era egna förslag. Men om ni skulle komma med några intressanta förslag kommer alla sådana, det kan jag försäkra Göran Persson om, att övervägas mycket noga.

Det var dock inte så väldigt hoppingivande att slutsatsen blev att det skulle bli en motion av klassisk socialdemokratisk ekonomisk politik. Den dystra sanningen är ju att det var klassisk socialdemokratisk ekonomisk politik under 80-talet som grundlade de stora obalanser och problem som finns i dag. Men vi får väl återkomma till detta.

Göran Persson har inte möjlighet att ge något svar i dag. Men han har fått många frågor tidigare och någon gång måste de väl besvaras. Det skulle alltså vara intressant att få besked om vad Göran Persson tror om effekterna för företagen av det upprivande av fattade positiva beslut som Socialdemokraterna säger sig vilja genomföra. Det gäller då effekterna på investeringar och företagande i det här landet.

I fråga om några förslag har Göran Persson än så länge vinglat fram och tillbaka. Han har sagt: Nja, vi får se om vi skall riva upp eller inte. Jag tror att om man verkligen vill bidra till att det blir mer av investeringar, och det är en av de saker som Göran Persson påstod sig vilja ha mer av, skall han faktiskt tala om vad man avser att göra med flera av de här viktiga struktu-

rella förslagen – om det nu skulle gå så illa att Socialdemokraterna får chansen att göra som de vill. Det skulle vara ganska positivt att få ett besked.

Jag utesluter inte att det kan bli en större investeringsökning med en sådan säkerhet jämfört med vad som ligger i dagens siffror. Vi ser nu att investeringarna i näringslivet under 1994 ökar med nästan 9 %, under 1995 med nästan 12 %. Inom industrin bedöms ökningen i år bli ungefär 17 % – och det är ganska mycket – och nästa år 22 %. Det handlar om mycket stora ökningar, trots de osäkerheter som Göran Persson tyvärr medverkar till.

Utifrån de diskussioner som nu förs och de förslag som riksdagen skall besluta om under våren 1994 är det inte särskilt lätt att påverka utvecklingen under 1994. Mycket i det avseendet är ju en effekt av den politik som fördes förra året. En stram finanspolitik och lägre räntor ger utrymme för en expansion inom stora delar av det ekonomiska området.

Det lilla man skulle kunna göra är just att undanröja osäkerheten. Därför tror jag att Göran Persson får finna sig i att jag frågar: Kommer förslag om ett upprivande av beslutet om den slopade dubbelbeskattningen? Tänker alltså Göran Persson, om han får chansen, återinföra dubbel skatt på riskvilligt kapital? Det vore oerhört negativt för investeringarna och därmed för jobben, så det är dåligt.

Johan Lönnroth tog upp EG-problematiken. Jag menar nog att detta också hör till de saker som har den allra största betydelsen för investeringsutvecklingen. Ett EG-medlemskap har, tror jag, mycket stor betydelse för investeringarna. Det skulle vara intressant att få veta hur Johan Lönnroth har tänkt sig att få några investeringar till detta land och därmed en bas för en bra välfärdspolitik med det nej till ett medlemskap som Vänsterpartiet förespråkar.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att det är alldeles galet – ja, det är en fullständig missuppfattning av Göran Persson, som måste ha läst detta utan att förstå – att låta påskina att finansplanen skulle vara ett slags beskrivning av att vi nu är på rätt väg och av att det nu ordnar sig. Hela uppläggningsen av finansplanen går ju ut på att ställa krav. Ekonomisk tillväxt, ekonomisk utveckling, innebär en förändring. För att kunna nå de snabba utvecklingsförlopp som krävs för att få fram nya, riktiga jobb och stabila trygghetssystem fordras det att vi alla medverkar till denna förändring. Vissa delar växer. Andra delar står stilla eller t.o.m. går tillbaka.

Regeringen har nu lagt en mycket god grund för en snabb och uthållig tillväxt inom miljömässigt acceptabla ramar för resten av 90-talet. Den politiken måste fullföljas. Men det är bara med en politik som ställer hårda krav som vi kan nå de högre målen – nya, riktiga jobb samt uthålliga och pålitliga trygghetssystem.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Budgetpropositionen bordlades.

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1993/94:116 och 117 till konstitutionsutskottet

Förslag
1993/94:TK1 till konstitutionsutskottet

Motionerna
1993/94:So31–So38 till socialutskottet

6 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositionerna
1993/94:105 Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret
1993/94
1993/94:110 Bättre kontroll över miljöfarligt avfall
1993/94:111 Med sikte på hållbar utveckling; Genomförande av besluten vid
FN:s konferens om miljö och utveckling – UNCED
1993/94:131 Tillämpning i fråga om Libyen av lagen (1971:176) om vissa in-
ternationella sanktioner

Skrivelserna
1993/94:127 Invandrar- och flyktingpolitiken
1993/94:132 Meddelande om kommande förslag till vissa ändringar i kapital-
beskattningen
1993/94:134 1993 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572) om
särskild utlänningskontroll

Motionerna
med anledning av prop. 1993/94:94 Mottagande av asylsökande m.m.
1993/94:Sf12 av Berith Eriksson m.fl. (v)
1993/94:Sf13 av Margareta Viklund m.fl. (kds,c,fp)
1993/94:Sf14 av Georg Andersson (s)
1993/94:Sf15 av Jan Erik Ågren m.fl. (kds)
1993/94:Sf16 av Ian Wachtmeister och Lars Moquist (nyd)
1993/94:Sf17 av Sten Andersson i Malmö (m)
1993/94:Sf18 av Marianne Andersson (c)
1993/94:Sf19 av Hans Göran Franck m.fl. (s)
1993/94:Sf20 av Börje Nilsson m.fl. (s)
1993/94:Sf21 av Harry Staaf (kds)
1993/94:Sf22 av Berndt Ekholm m.fl. (s)

med anledning av skr. 1993/94:96 Redogörelse för svenska företags verksam-
het i Sydafrika
1993/94:U5 av Lars Moquist och Simon Liliedahl (nyd)

7 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 17 december

1993/94:77 av *Bengt Hurtig* (v) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om förhandlingarna med EU och den svenska alliansfriheten:

I utrikesutskottets betänkande 1990/91:UU8 som behandlade Sveriges ansökan om medlemskap i EG sade utskottet:

”Vad gäller det utrikespolitiska samarbetet kommer regeringskonferensen om en politisk union att ge ökad klarhet. En ökad samordning av det utrikespolitiska agerandet kan förutses. Samtidigt tyder det mesta på att de tankar som funnits bland några medlemsländer inom EG att utveckla det utrikespolitiska samarbetet i riktning mot militära frågor eller mot majoritetsbeslut i centrala säkerhetspolitiska frågor inte vinner gehör. En sådan förändring skulle kräva beslut med enhällighet bland EG:s medlemsländer.”

När medlemsansökan lämnades till EG:s ministerråd den 1 juli 1991 ställdes inga villkor om bibehållen svensk alliansfrihet eller neutralitetspolitik.

Men i ett anförande i riksdagen den 14 juni 1991 hävdade statsministern att Sverige inte utan att ge avkall på neutralitetspolitiken kunde delta i en gemensam försvarspolitik eller ett ömsesidigt försvarsåtagande inom EG:s ram. Vidare framhöll statsministern:

”Riksdagen har beslutat att Sverige bör eftersträva att bli medlem i den europeiska gemenskapen med bibehållen neutralitetspolitik. Regeringen anser att beslutssystemet inom EG, även vid nya samarbetsformer inom organisationen, säkerställer möjligheterna för ett enskilt medlemsland att värna sina grundläggande säkerhetspolitiska intressen. Det är regeringens samlade bedömning att ett svenskt medlemskap i EG är förenligt med neutralitetspolitikens krav.”

Det är således inget tvivel om att förutsättningarna för riksdagens beslut om ansökan om medlemskap i den europeiska gemenskapen var bibehållen alliansfrihet syftande till neutralitet i krig. I april 1992 beskrivs den säkerhetspolitiska strategin i betänkandet 1991/92:UU19 med meningen: ”Sveriges militära alliansfrihet syftande till att vårt land skall kunna vara neutralt i händelse av krig i vårt närområde består.”

I december 1991 nådde EG-länderna överenskommelsen om Maastricht-fördraget, som nu har ratificerats av samtliga medlemsländer. I detta avtal står det klart att den europeiska unionen har ett mål att nå en gemensam försvarspolitik. I artikel B fastslås i andra strecksatsen målet:

- att hävda sin identitet i internationella sammanhang, särskilt genom att föra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, som på lång sikt omfattar en gemensam försvarspolitik som med tiden skulle kunna leda till ett gemensamt försvar.

I artikel J.1, stycke 4, slås det fast:

”Medlemsstaterna skall aktivt och förbehållslöst stödja unionens utrikes-

och säkerhetspolitik i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet. De skall avstå från varje handling som strider mot unionens intressen eller kan minska dess effektivitet som en sammanhållande kraft i de internationella relationerna. Rådet skall säkerställa att dessa principer följs.”

I artikel J.4, stycke 2, sägs det:

”Unionen anmodar Västuropeiska unionen (VEU) som är en integrerad del av unionens utveckling, att utarbeta och genomföra unionsbeslut och unionsaktioner som berör försvaret. Rådet skall, genom överenskommelse med VEU:s institutioner, besluta om de nödvändiga praktiska arrangemangen.”

Det står klart att EU redan nu arbetar för en gemensam säkerhetspolitik som också innehåller en militär komponent.

I slutdeklarationen från EU:s toppmöte den 29 oktober i år formuleras strategin för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Där sägs också: ”I detta sammanhang skall VEU inom kort förverkliga de olika åtgärder som uttrycks i fördraget och i uttalandet om VEU.” (Med fördraget avses Maastrichtfördraget.)

Om Sverige nu hade varit medlem i EU hade vi naturligtvis varit tvungna att ta ställning till en sådan uppmaning till militäralliansen VEU. I kommissionens slutsatser i sitt yttrande om Sveriges ansökan om medlemskap markerades att man inom ramen för anslutningsförhandlingarna borde söka ”särskilda och bindande försäkringar från Sverige angående landets politiska vilja och rättsliga kapacitet när det gäller att uppfylla sina förpliktelser på detta område”. Med ”detta område” avsågs den gemensamma försvarspolitiken.

Sverige har förklarat att landet inte avser att hindra EU att nå sina försvarspolitiska mål. Samtidigt deklarerar regeringen fortfarande att Sverige är alliansfritt alltiämt. Sverige skall därmed kunna stå utanför VEU.

Jag vill därför fråga statsrådet:

1. Hur förklarar svenska företrädare i EU-förhandlingarna att Sveriges alliansfrihet skall gå att förena med EU:s försvarspolitiska mål?
2. Sverige vill ha möjlighet att inte vara vare sig medlem eller observatör i VEU. Hur motiverar våra förhandlare denna ståndpunkt?
3. Hur kommer regeringen att svara om EU under förhandlingarna begär att Sverige skall försäkra att vårt land skall delta i framtida militära åtgärder som ministerrådet beslutar om?
4. Avser regeringen att under förhandlingarna åtminstone framföra som Sveriges villkor för att delta i militära åtgärder att dessa genomförs endast i enlighet med FN-beslutet?

1993/94:78 av *Bo Bernhardsson* (s) till näringsministern om näringspolitiken:

Näringsminister Per Westerberg deklarerade vid sitt tillträde 1991 att näringspolitiken skulle läggas om. I sammanfattning innebar omorienteringen att statens insatser på det näringspolitiska området skulle begränsas till generella åtgärder, t.ex. skattelättnader, medan selektiva åtgärder i princip inte skulle användas. Näringsministern klargjorde i skilda sammanhang att marknaden skulle klara industri- och näringspolitiken på egen hand.

Sedan dess har det också skett en målmedveten näringspolitisk avrustning. NUTEK:s resurser har skurits ned. Stödet till uppfinnarna och STATT likaså, bara för att nämna några exempel. Socialdemokratiska motioner med krav på att tillföra ytterligare resurser för stöd till små och medelstora företag har konsekvent avvisats av den borgerliga majoriteten i riksdagen.

Samtidigt kan vi konstatera att det ute i landet vuxit fram en omfattande näringspolitik, främst inom ramen för arbetsmarknadspolitiken. Som exempel kan nämnas satsningarna på uppfinnarverkstäder, teknikspridningsprojekt, ALU-projekt med export- och marknadsföringsrådgivning som syfte, m.m. En del projekt drivs i samverkan mellan NUTEK och länsarbetsnämnderna, andra i samverkan mellan utvecklingsfonderna och länsarbetsnämnderna.

Detta innebär att näringspolitiken i dag i hög grad drivs i form av länsvisa arbetsmarknadspolitiska insatser i stället för som reguljär, planerad näringspolitik inom ramen för näringsministerns eget departement.

Detta reser frågor.

Vilka åtgärder avser näringsministern vidta för att förhindra denna näringspolitiska rundgång som alltså innebär att det vakuum som bl.a. skapats beroende på det egna departementets nedrustning nu fylls av åtgärder ytterst i regi av arbetsmarknadsministern och finansierade med arbetsmarknadspolitiska medel?

Är näringsministern beredd att ta tillbaka det näringspolitiska initiativet?

1993/94:79 av *Birgitta Hambraeus* (c) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om EU-domstolen och offentlighetsprincipen:

Om Sverige blir medlem i EU skulle vårt lagstiftningsarbete delvis flyttas till EU:s huvudstäder. Ministerrådet beslutar om förordningar som skulle bli direkt gällande rättsregler i Sverige, även om Sverige röstat emot dem. EU:s ministerråd fattar beslut bakom lyckta dörrar.

Sverige är ovanligt öppet. Offentlighetsprincipen som gällt sedan 1700-talet ger vem som helst en unik möjlighet att få ut handlingar från myndigheterna. Viss information kan hemligstämplas, men då måste det ske enligt en paragraf i sekretesslagen. Utrikessekretess hör dit. Om en uppgift skulle skada Sveriges relationer till främmande makt, så får man inte lämna ut den.

Men inte heller sekretesslagen är absolut. Om t.ex. en tjänsteman lämnar hemligstämplade uppgifter till pressen är det t.o.m. olagligt att ens efterforska vem som läckt! Detta meddelarskydd är verkligen helt unikt.

I EU är det precis tvärtom. Alla myndighetspapper är hemliga om inte ifrågavarande EU-instans väljer att offentliggöra dem. Det läcker från EU-kommissionen och EU:s hundratals arbetsgrupper, men bara på deras egna villkor. Tjänstemän riskerar att få sparken om de röjer hemligheter, och när de har slutat sin tjänst kan deras pension dras in om de läcker.

Hur har man nu tänkt sig att dessa helt motstridiga traditioner skall kunna förenas om Sverige skulle bli medlem i EU? Är det någon som tror att EU skall acceptera att alla dess hemligheter blir offentliga om vi kommer med?

Håller vi på att förhandlar bort vår öppenhet? Både justitieministern och

EU-ministern svarar att vi kommer att behålla vår offentlighetsprincip. Den är inte förhandlingsbar.

Prot. 1993/94:48
10 januari 1994

Det råder en stor oklarhet om vad som skulle komma att gälla. Grundlagsutredningen såg EU som en mellanstatlig organisation. Enligt sekretesslagen kan alla handlingar då hemligstämplas. Den demokratiska process som föregår svenskt lagstiftningsarbete, med offentliga utredningar, remissförfarande och öppen beslutsprocess i riksdagen skulle bytas ut mot ett system där det blir omöjligt att utkräva politiskt ansvar. Om EU räknas som en överstatlig organisation blir vi ändå skyldiga att rätta oss efter de regler som beslutas även om sekretess.

En av orsakerna till att regeringen inte velat ta upp frågan om offentlighetsprincipen i förhandlingarna uppges vara att regeringen inte vill låta EU-domstolen avgöra om svensk grundlag gäller eller inte. Allt som står i ett anslutningsfördrag är nämligen underställt EU:s författningsdomstol. Domstolens utslag är överordnade miniserrådets beslut. Står det något om offentlighetsprincipen, så är det EU:s domstol som avgör hur det skall tolkas. Liksom var fallet med det ursprungliga EES-avtalet kan domstolen underkänna ett fördrag som EU:s medlemsländer slutit med Sverige, om den anser att det strider mot EU:s grundlagar. Om vi blir medlemmar i EU är en ensidig förklaring från Sverige inte bindande och vi är skyldiga att följa utslag i EU-domstolen. Även framtida beslut av EU skulle vi vara skyldiga att följa.

Frågor:

1. Kommer vi att veta om förhandlingsresultatet med EU:s medlemsstater gäller, innan det i sina detaljer och konsekvenser prövats av EU:s författningsdomstol?
2. Är EU en mellanstatlig eller överstatlig organisation?
3. Är EU-ärenden inrikes- eller utrikesärenden?
4. Gäller svensk öppenhet eller EU:s ovillkorliga tystnadplikt i fråga om meddelarskyddet?
5. Kan instruktioner till de statsråd som deltar i EU:s ministerråd hemligstämplas?

den 10 januari

1993/94:80 av *Ingela Thalén* (s) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknadspolitik:

I Sverige har vi traditionellt ansett att arbetsmarknadspolitik är en viktig del av den ekonomiska politiken, att det är lönsamt att satsa på aktiva åtgärder av god kvalitet och att kontantstöd måste hållas nere. Allt detta har regeringen övergivit.

Under budgetåret 1991/92 satsades 19,1 miljarder kronor på aktiva konjunkturberoende åtgärder, budgetåret därpå 27,8 miljarder kronor och under innevarande budgetår 28,4 miljarder kronor. Men kostnaderna för kontantstödet har ökat i långt snabbare takt. 1991 betalades ut 12 miljarder kronor, 1992 24 miljarder kronor och 1993 42 miljarder kronor. En kostnadsökning på 250 % på två år!

Dessa belopp visar tydligt att arbetsmarknadspolitik inte får tillräckligt

stöd från andra politikområden utan överlastas. Den kan därför inte fungera effektivt. Kostnaderna för kontantstödet stiger lavinartat, och en allt större del av arbetskraften blir beroende av bidrag för sin försörjning.

Regeringen ändrar också förutsättningarna för de olika arbetsmarknadspolitiska åtgärderna så att AMS långt ifrån kan uppnå de mål som riksdagen satt upp. Incitamenten för den arbetslöse ändras så att det är mer lönsamt att vara hemma än att delta i utbildningsverksamhet. Stöden till företagen försämras och nya avgifter tas ut av företagen. Byråkratin och administrationen kring åtgärderna ökar.

Ett tydligt exempel på detta är ungdomspraktikplatserna. I ett läge där AMS inte kan uppnå riksdagens mål om antal personer på praktikplats inför riksdagen en avgift som företagen skall betala. Konsekvensen blir med all säkerhet att ännu färre ungdomar får praktikplats.

I våras satte riksdagen upp bl.a. nedanstående mål för antal personer i aktiva åtgärder i genomsnitt varje månad för innevarande budgetår. Resultatet under första halvåret talar för sig självt.

	Mål, antal personer	Resultat
Arbetsmarknadsutbildning	58 000	44 000
Beredskapsarbeten, rekommenderat stöd	42 000	23 000
Ungdomspraktikplats	103 000	49 000

Samtidigt anslog riksdagen ekonomiska resurser för att AMS skulle kunna uppnå dessa mål. Det betyder att AMS kommer att få betydande resurser kvar när budgetåret går ut, om inte en dramatisk ökning sker av antalet personer i åtgärder.

Mot den här bakgrunden skulle jag vilja ställa följande frågor till arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund:

1. Under 1993 utbetalades 42 miljarder kronor i kontantstöd. Hur mycket kommer utbetalningarna under innevarande budgetår att överstiga de 34 miljarder kronor som regeringen förutspådde i kompletteringspropositionen?
2. Vilka är skälen till att AMS inte når upp till målen för arbetsmarknadspolitiken som angivits ovan?
3. Avser regeringen att vidta några åtgärder med anledning av att AMS inte kommer att nå upp till dessa mål för arbetsmarknadspolitiken?
4. Avser regeringen att låta AMS fullt ut använda befintliga resurser till andra former av åtgärder, t.ex. ROT-åtgärder, vilket AMS själv har begärt?
5. Hur mycket pengar kommer AMS att ha kvar vid budgetårets slut?

Anmälades att följande frågor framställdes

den 17 december

1993/94:269 av *Stina Eliasson* (c) till statsrådet Görel Thurdin om lantmäteriorganisationen:

Lantmäteri- och inskrivningsutredningen har i sitt nyligen avlämnade betänkande Kart- och fastighetsverksamheten i myndighet och bolag (SOU 1993:99) föreslagit en ny organisation för fastighetsbildning, fastighetsregistrering, fastighetsdata och inskrivningsverksamhet samt kartverksamhet.

Förslagen tar sikte på att skilja myndighetsuppgifter från uppdragsverksamhet. Myndighetsuppgifter, som nu finns spridda på flera olika myndigheter, samlas i en ny organisation.

Det finns nu en oro i de berörda organisationerna att förslagen kan leda till försämrade sysselsättningsmöjligheter och service i de glesare befolkade delarna av vårt land. Det kan gälla såväl de små tingsrätterna som lantmäterikontoren.

Jag vill med anledning av detta fråga mark- och planministern:

Avser regeringen att utforma eventuella förslag om en ny organisation så att de små lantmäterikontoren kan bibehållas och de anställdas trygghet därmed säkras?

1993/94:270 av *Margareta Israelsson* (s) till justitieministern om kriminalisering av innehav av barnpornografiska alster:

Regeringen har nu avstått från att lägga förslag till kriminalisering av innehav av barnpornografi i sådan tid att en lagstiftning enligt normalreglerna för en grundlagsändring kan åstadkommas efter nästa val.

Regeringens skarpa uttalanden i regeringsförklaringen om ökat stöd till brottsoffren framstod som ett viktigt framsteg för barn som utsatts för sexuella övergrepp. Några förändringar har emellertid inte föreslagits på detta område. Ej heller de barn som dessutom fått övergeppen exponerade i barnpornografiska alster tillhör de brottsoffer som får ökat stöd.

Med förhoppning om att regeringen gör allt för att skydda dessa barn vill jag fråga justitieministern:

Har frågan om kriminalisering av innehav av barnpornografiska alster tagits upp vid partiledaröverläggningarna om grundlagsändringar?

den 20 december

1993/94:271 av *Viola Furubjelke* (s) till kulturministern om ansökan om svenskt medborgarskap:

Invandrare som har haft permanent uppehållstillstånd i vårt land i fem år eller mer och vars vandel ej är ifrågasatt kan få svenskt medborgarskap enligt lagen om svenskt medborgarskap efter ansökan härom.

Det har kommit till min kännedom att Invandrarverket efter brev från Utlänningsnämnden den 24 november 1993 tillfört ytterligare kriterier vid bedömningen. En asylsökande som vid ankomsten till Sverige i mitten av 1980-talet bara kunnat styrka sin identitet med körkort från hemlandet, men som jämväl blivit trodd och fått permanent uppehållstillstånd, blir när han ansöker om medborgarskap sex år senare nekad medborgarskap med motivering att det körkort som gällde för PUT sex år tidigare i dag inte gäller för att styrka hans identitet när han ansöker om svenskt medborgarskap. Det är anmärkningsvärt att Invandrarverket i sin bedömning om medborgarskap härigenom underkänner en del av bedömningsgrunden vid tidigare beslut.

Min fråga till kulturministern är:

Vad avser regeringen att vidta för åtgärder för att en invandrare som saknar pass skall kunna få svenskt medborgarskap och därigenom en nationell identitet, om Invandrarverket/Utlänningsnämnden plötsligt bestämmer sig för att företedda och tidigare godkända identitetshandlingar inte längre gäller?

den 21 december

1993/94:272 av *Ulla Pettersson* (s) till justitieministern om innehav av barnpornografiska alster:

Regeringen har nu avstått från att lägga fram förslag till kriminalisering av innehav av barnpornografi i sådan tid att en lagstiftning enligt normalreglerna för grundlagsändring kan åstadkommas efter nästa val. Remisstiden för den departementspromemoria som ligger till grund för ställningstagandet samt för konstaterandet att en grundlagsändring krävs går ut den 31 januari 1994.

Mot denna bakgrund vill jag fråga justitieministern:

Hur avser regeringen att behandla remissvaren i detta avseende?

den 29 december

1993/94:273 av *Christer Skoog* (s) till försvarsministern om förordnanden för militära befattningshavare:

Vid regeringens sammanträde den 22 december 1993 skiljdes Chefen för marinen Dick Börjesson och Militärbefälhavaren Torsten Engberg från sina respektive befattningar innan tiden för förordnandena gått ut.

Enligt uppgift i massmedierna så planerar regeringen att även Chefen för kustflottan Sten Svedlund skall dela detta öde.

Avser regeringen att öppet redovisa sakliga skäl när militära befattningshavare skiljs från sina tjänster innan deras förordnanden gått ut?

den 3 januari

1993/94:274 av *Ingela Thalén* (s) till arbetsmarknadsministern om tillhörigheten till a-kassa m.m.:

I debatten i kammaren den 15 december 1993 sade arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund bl.a. följande: "Den första grundbulten är en allmän obligatorisk försäkring för alla. I dag är 67 procent av dem som arbetar försäkrade, 11 procent omfattas av KAS, och 22 % står helt utanför systemet."

Enligt statistiska uppgifter är dock 86 % av arbetskraften med i en a-kassa, och KAS omfattar alla.

Mot den bakgrunden skulle jag vilja ställa följande fråga till arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund:

Vilka fakta ligger bakom uttalandet i kammaren?

den 4 januari

1993/94:275 av *Birger Andersson* (c) till statsrådet Bo Könberg om legitimation av naprapater:

Regeringen lovade enligt propositionsförteckningen att lägga fram en proposition om legitimation av naprapater under hösten 1993.

Av vilken anledning har den utlovade propositionen ännu ej nått riksdagen?

1993/94:276 av *Birger Andersson* (c) till näringsministern om mark tillhörig Domän AB:

En kraftig utökning av andelen skyddad skogsmark krävs för att klara målen beträffande biologisk mångfald. Det framgår bl.a. av Skogspolitiska kommitténs arbete och av regeringens proposition om en ny skogspolitik. Omfattande ekonomiska insatser kommer att krävas från statsmakternas sida för att klara målsättningen att stärka skyddet av den biologiska mångfalden.

Så länge staten är ensam ägare till Domänmarken är det lättare att avsätta mark för naturvårdsändamål. Efter en sammanslagning av de tre företagen Domän AB, ASSI och Ncb AB kommer staten att vara delägare.

Jag vill fråga näringsministern:

Kommer regeringen att undantaga vissa arealer, som för närvarande tillhör Domän AB och som kan användas vid framtida reservatsbildningar, innan den planerade skogskoncernen bildas?

1993/94:277 av *Birger Andersson* (c) till kommunikationsministern om postservicen på landsbygden:

Posten i Örebroregionen har fr.o.m. årsskiftet på tre lantbrevbärlinjer i Västmanland börjat dela ut posten i samband med tidig morgonutdelning av tidningar. Detta innebär en dags försening av postutdelningen gentemot tidigare system, vilket allvarligt drabbar företagare, längs de tre brevbärlinjerna.

Vilka åtgärder avser kommunikationsministern att vidtaga för att en god grundläggande postservice skall kunna upprätthållas på landsbygden?

1993/94:278 av *Ingegerd Sahlström* (s) till justitieministern om innehav av barnpornografi:

Regeringen har nu avstått från att lägga förslag till kriminalisering av innehav av barnpornografi i sådan tid att en lagstiftning enligt normalreglerna för en grundlagsändring kan åstadkommas efter nästa val.

Interpols barngrupp uppmanar sina medlemsländer att kriminalisera innehav av barnpornografi. Många länder har hörsammat denna vädjan. I det ena landet efter det andra skärps lagstiftningen.

Det är beklagligt att behöva konstatera att justitieministern tydligen anser att en kriminalisering av barnpornografi inte är nödvändig i Sverige.

Vilka rättsliga åtgärder avser justitieministern att vidta för att all hantering av barnpornografi stoppas?

den 5 januari

1993/94:279 av *Bengt Hurtig* (v) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om vapenexporten till Mexico:

Ett hundratal människor har dödats under de senaste dagarnas uppror i den mexikanska delstaten Chiapas. Upproret bottnar i den desperata sociala och ekonomiska situation befolkningen i södra Mexico befinner sig i, en befolkning som till största delen består av jordlösa, fattiga mayaindianer. Den beväpnade gerillan, de s.k. zapatisterna, kräver jordreform och regeringens avgång. Regeringen bemöter deras aktion med bl.a. helikopterbeskjutning och massarresteringar av civila.

Den uppkomna situationen i Mexico ställer svensk vapenexportpolitik på prov. Vapenexporten till Mexico uppgick under de nio första månaderna 1993 till 2 miljoner kronor, enligt SCB:s statistik. Enligt riksdagens riktlinjer bör Sverige inte exportera krigsmateriel till stat "med inre väpnade oroligheter".

Jag vill fråga utrikeshandelsministern:

Ämnar regeringen se över vapenexporten till Mexico mot bakgrund av de inre väpnade oroligheter som nu uppstått?

den 7 januari

1993/94:280 av *Bo G Jenevall* (nyd) till försvarsministern om Räddningsverkets förslag till byggnadsobjekt som ökar sysselsättningen:

Räddningsverket föreslog i skrivelse till regeringen den 4 december 1992, med rubrik Angelägna byggnadsobjekt till låg prisnivå som ökar sysselsättningen, lämpliga arbeten som med fördel kan utföras när ledig kapacitet finns.

Varför har, med hänsyn till sysselsättningsläget, inga åtgärder vidtagits?

9 § Kammaren åtskildes kl. 11.29.

Prot. 1993/94:48
10 januari 1994

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Måndagen den 10 januari

Välkomstord	1
Talmannen	
1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Justering av protokoll	1
3 § Överlämnande av kommittéberättelsen	1
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
4 § Överlämnande av budgetpropositionen	2
Finansminister Anne Wibble (fp)	
Talmannen	
Göran Persson (s)	
Ian Wachtmeister (nyd)	
Johan Lönnroth (v)	
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	23
6 § Bordläggning	23
7 § Anmälan om interpellationer	
1993/94:77 av Bengt Hurtig (v) om förhandlingarna med EU och den svenska alliansfriheten	24
1993/94:78 av Bo Bernhardsson (s) om näringspolitiken	25
1993/94:79 av Birgitta Hambraeus (c) om EU-domstolen och offentlighetsprincipen	26
1993/94:80 av Ingela Thalén (s) om arbetsmarknadspolitik.	27
8 § Anmälan om frågor	
1993/94:269 av Stina Eliasson (c) om lantmäteriorganisationen	29
1993/94:270 av Margareta Israelsson (s) om kriminalisering av innehav av barnpornografiska alster	29
1993/94:271 av Viola Furubjelke (s) om ansökan om svenskt medborgarskap	29
1993/94:272 av Ulla Pettersson (s) om innehav av barnporno- grafiska alster	30
1993/94:273 av Christer Skoog (s) om förordnanden för mili- tära befattningshavare	30
1993/94:274 av Ingela Thalén (s) om tillhörigheten till a-kassa m.m.	30
1993/94:275 av Birger Andersson (c) om legitimation av napra- pater	31
1993/94:276 av Birger Andersson (c) om mark tillhörig Domän AB	31
1993/94:277 av Birger Andersson (c) om postservicen på lands- bygden	31

1993/94:278 av Ingegerd Sahlström (s) om innehav av barnpornografi.	32	Prot. 1993/94:48
1993/94:279 av Bengt Hurtig (v) om vapenexporten till Mexico	32	10 januari 1994
1993/94:280 av Bo G Jenevall (nyd) om Räddningsverkets förslag till byggnadsobjekt som ökar sysselsättningen	32	

